

ПРИЧОРНОМОРСЬКИЙ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ
ЕКОНОМІКИ ТА ІННОВАЦІЙ

ІННОВАЦІЙНА ПЕДАГОГІКА

Науковий журнал

Випуск 39

Видавничий дім
«Гельветика»
2021

Головний редактор:

Терешкінас Артурас – доктор соціальних наук, професор, професор кафедри соціології Університету імені Вітовта Великого (Каунас, Литовська Республіка)

Члени редакційної колегії:

Байша Кіра Миколаївна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов Херсонського національного технічного університету

Благуна Наталія Михайлівна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки початкової освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Богуш Людмила Андріївна – кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри менеджменту Міжнародного економіко-гуманітарного університету імені академіка Степана Дем'янчука

Бочелюк Віталій Йосипович – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри Запорізького національного технічного університету

Галацин Катерина Олександрівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри англійської мови технічного спрямування № 2 Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

Козяр Микола Миколайович – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теоретичної механіки, інженерної графіки та машинознавства Національного університету водного господарства та природокористування

Кочарян Артур Борисович – кандидат педагогічних наук, доцент, радник Міністра освіти і науки України

Кузьменко Ольга Степанівна – доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри фізико-математичних дисциплін Льотної академії Національного авіаційного університету, старший науковий співробітник Національного центру «Мала академія наук України»

Невмержицька Олена Василівна – доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

Пермінова Владислава Анатоліївна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов професійного спрямування Чернігівського національного технологічного університету

Пушкарьова Тамара Олексіївна – доктор педагогічних наук, професор, начальник відділу проектного управління ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» МОН України, член-кореспондент НАПН України

Шапошникова Ірина Василівна – доктор соціологічних наук, професор, декан соціально-психологічного факультету Херсонського державного університету

Алісаускіене Мілда – доктор соціальних наук, професор, завідувач кафедри соціології Університету імені Вітовта Великого (Каунас, Литовська Республіка)

Гражієне Віталія – доктор педагогічних наук, завідувач відділу якості освіти Вільнюської академії мистецтв (Вільнюс, Литовська Республіка)

Конрад Яновський – PhD, ректор Економіко-гуманітарного університету у Варшаві (Варшава, Республіка Польща)

Електронна сторінка видання – www.innovpedagogy.od.ua

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Internet
Вченою радою Причорноморського науково-дослідного інституту
економіки та інновацій (протокол № 9 від 27.09.2021 року)

**Журнал включено до Переліку наукових фахових видань України (категорія «Б»)
у галузі педагогічних наук (011 – Освітні, педагогічні науки, 012 – Дошкільна освіта,
013 – Початкова освіта, 014 – Середня освіта, 015 – Професійна освіта
(за спеціальностями), 016 – Спеціальна освіта)
відповідно до Наказу МОН України від 14.05.2020 № 627 (додаток 2)**

**Журнал включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus International
(Республіка Польща)**

Науковий журнал «Інноваційна педагогіка» зареєстровано Міністерством юстиції України
(Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
серія KB № 22897-12797P від 02.08.2017 року)

Міжнародний цифровий ідентифікатор журналу: <https://doi.org/10.32843/2663-6085>

Статті у виданні перевірені на наявність плагіату
за допомогою програмного забезпечення StrikePlagiarism.com від польської компанії Plagiat.pl.

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНА ПЕДАГОГІКА ТА ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ

Аверіна К.С., Байрамова О.В., Япринець Т.С. ФОРМУВАННЯ SOFT SKILLS ЯК ДЕСКРИПТОР ЯКОСТІ СУЧАСНОЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	11
Куркіна О.О. ОСОБЛИВОСТІ ТА МЕТОДИ ПІДГОТОВКИ ДІВЧАТ-СТАРШОКЛАСНИЦЬ ДО ВІДПОВІДАЛЬНОГО БАТЬКІВСТВА.....	16
Хмель О.В., Рябокучма Т.О. ПІДВИЩЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ МОТИВАЦІЇ СТУДЕНТІВ ТА КУРСАНТІВ ЗА ДОПОМОГОЮ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	20
Цуй Лун ПРОФЕСІОНАЛІЗМ ПЕДАГОГА ЯК НАУКОВА ПРОБЛЕМА.....	24

РОЗДІЛ 2. ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА НАВЧАННЯ (З ГАЛУЗЕЙ ЗНАНЬ)

Білова Н.К. МІЖДИСЦИПЛІНАРНИЙ СИНТЕЗ ЯК ШЛЯХ ОПТИМІЗАЦІЇ ХОРМЕЙСТЕРСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА.....	28
Bondarenko H.M., Nosach O.O. USING POETRY AS A MEANS OF AESTHETIC EDUCATION OF STUDENTS AT CLASSES OF FOREIGN LANGUAGE IN PEDAGOGICAL HIGHER EDUCATIONAL ESTABLISHMENTS.....	34
Жирська Г.Я., Біла Є.С., Шкіринець В.М. ФОРМУВАННЯ ФАХОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПРИРОДНИЧИХ НАУК.....	38
Конотоп О.С., Верхуша Я.І., Лісовська Ю.О., Шевченко Ю.В., Моїсеєнко А.В. КРИТЕРІЇ ВІДБОРУ АВТЕНТИЧНИХ ВІДЕОФОНОГРАМ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ	46
Кутова С.О., Іванишин М.В. ФОРМУВАННЯ ФАХОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ФІЛОЛОГІВ ЗАСОБАМИ ОСВІТНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ЗАНЯТТЯХ З МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ.....	50
Мамикіна О.А. МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ СЦЕНІЧНО-КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ЕСТРАДНОГО СПІВУ.....	59
Новська О.Р., Левицька І.М. АНСАМБЛЕВЕ МУЗИКУВАННЯ ЯК РЕСУРС ФАХОВОГО РОЗВИТКУ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА.....	63
Осаульчик О.Б. МОЖЛИВОСТІ ЕФЕКТИВНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ МЕДІАОСВІТИ В СУЧАСНИЙ ОСВІТНІЙ ПРОСТІР ВИЩОЇ ШКОЛИ (НА ПРИКЛАДІ ДИСТАНЦІЙНОГО ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ).....	67
Тимків Б.М., Дем'янчук А.Л., Ясеницька Ж.В. ІННОВАЦІЙНІ МИСТЕЦЬКІ ТЕХНОЛОГІЇ У ВИКЛАДАННІ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА У ЗВО.....	71
Частник О.С., Діомідова Н.Ю., Зайцева К.І. РОЛЬОВА ГРА ЯК ЕЛЕМЕНТ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	76
Шарапова О.В. ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ЕФЕКТИВНОГО ФОРМУВАННЯ УМІНЬ САМОСТІЙНОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ІНОЗЕМНИХ СЛУХАЧІВ ПІДГОТОВЧИХ ФАКУЛЬТЕТІВ УКРАЇНСЬКИХ ЗВО.....	81

РОЗДІЛ 3. КОРЕКЦІЙНА ПЕДАГОГІКА

Кабельнікова Н.В., Чабан О.В.

ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ІЗ ТЯЖКИМИ ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ:
ТРАНСФОРМАЦІЇ У КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ НУШ..... 86

Козинець О.В., Ничаюк Т.С.

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛОГОПЕДІЇ В ПЕРСОНАЛЯХ: ЗАПЛАТНА СВІТЛАНА МИХАЙЛІВНА..... 90

Колишкін О.В., Паладич О.В.

ВОЛОНТЕРСЬКІ ТА ПРОФОРІЄНТАЦІЙНІ ЗАХОДИ В АСПЕКТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ
ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ..... 96

Чекан О.І., Барна Х.В., Березюк Б.А.

МЕТОДИКА ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПРИСТРОЇВ ТЕХНОЛОГІЇ АЙ-ТРЕКІНГУ
В РОБОТІ З ДІТЬМИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ..... 100

РОЗДІЛ 4. ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Аксьонова О.П., Півненко Ю.В.

ІНКЛЮЗИВНІ ІГРИ ЯК ФОРМА ВДОСКОНАЛЕННЯ
ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІВ..... 106

Балануца О.О.

ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
МАЙБУТНІХ ДИПЛОМАТІВ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ..... 112

Бобошко В.В., Романенко С.С., Тітова Г.В., Борщенко В.В.

ОСНОВИ ЗАСТОСУВАННЯ МІЖДИСЦИПЛІНАРНОГО ПІДХОДУ
В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У СФЕРІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ..... 116

Валюкевич Т.В.

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ОН-ЛАЙН СЕРВІСІВ ДЛЯ НАВЧАННЯ
АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ СТУДЕНТІВ НЕПРОФІЛЬНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ
В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ..... 122

Віцукаєва К.М., Леонова В.І.

ДІАГНОСТИКА ВИЯВЛЕННЯ РІВНЯ СХИЛЬНОСТІ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ
ДО ПРОЯВУ НАСИЛЬНИЦЬКОЇ ПОВЕДІНКИ..... 127

Волкова Г.К.

ІНТЕГРОВАНЕ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ
В МЕДИЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ..... 130

Гудзь О.А.

МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ В МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ВОКАЛУ
ЗДАТНОСТІ ДО ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ВОКАЛЬНИХ ТВОРІВ ЕПОХИ БАРОКО..... 134

Димар Н.М., Сойка Л.Д., Шевчук А.М.

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ФАХІВЦІВ
МЕДИЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ..... 139

Діомідова Н.Ю., Марєєва Т.В., Мінько Н.П.

ПРАКТИЧНІ ЗАСАДИ ЗАСТОСУВАННЯ АРТТЕРАПІЇ ТА АРТПЕДАГОГІКИ ЯК МЕТОДІВ
ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ ОСІБ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ..... 143

Заячук М.Д., Чубрей О.С., Яворська В.В.

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РЕФОРМУВАННЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ГЕОГРАФІЇ
В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ..... 147

Kerekesha O.V., Tarasenko M.I., Primina N.M.

THE ROLE OF AWARENESS IN THE CROSS-CULTURAL COMMUNICATION..... 152

Костюк В.С., Гарбар О.В.

НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО ДОСЛІДЖЕННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ ПРИ ВИВЧЕНІ ОСВІТНЬОЇ
КОМПОНЕНТИ «КАРТОГРАФІЯ З ОСНОВАМИ ТОПОГРАФІЇ» У ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ..... 157

Крамаренко В.В. ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З НАВІГАЦІЇ Й УПРАВЛІННЯ СУДНАМИ.....	162
Куценко Т.І. ТРАНСФОРМАЦІЯ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В СУЧАСНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	167
Лисенко Т.П., Лісецький К.А., Мойсеєнко С.М. ДОСВІД ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНИХ ОНЛАЙН-ПЛАТФОРМ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ ПРИ ВИВЧЕННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.....	171
Лозинська Л.Ф., Липченко Т.С., Усик Л.М. ВПЛИВ ДИСТАНЦІЙНОЇ ФОРМИ ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ НА ПРОФЕСІЙНУ ПІДГОТОВКУ ФАХІВЦІВ З ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	175
Лопатіна М.Ю. СУТНІСТЬ ФЕНОМЕНУ «ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА».....	179
Лютій М.М. ОБҐРУНТУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ФОРМУВАННЯ ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В ПОЗААУДИТОРНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ.....	184
Магда П.М. РОЗВИТОК ЕМПАТІЇ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В КОНТЕКСТІ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ.....	188
Майстренко Н.М. ВИЗНАЧЕННЯ РОЛІ І МІСЦЯ ВИРОБНИЧИХ ЗАВДАНЬ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ ТРАНСПОРТНОГО ПРОФІЛЮ.....	193
Мірошніченко В.І. ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ ВИКЛАДАННЯ «ТЕОРІЇ І МЕТОДИКИ ВІЙСЬКОВОГО ВИХОВАННЯ» ЯК ВИБІРКОВОЇ ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ ОСВІТНЬО-НАУКОВОЇ ПРОГРАМИ.....	199
Пехарєва А.С., Цегельник Т.М., Саєнко Ю.О. ЗАСТОСУВАННЯ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ В ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ: ДОСВІД КРАЇН СХІДНОЇ ЄВРОПИ.....	203
Пільова С.Г., Пастернацький В.В., Бандура В.А. МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ДИХАЛЬНОЇ ГІМНАСТИКИ ДЛЯ ВІДНОВЛЕННЯ ОРГАНІЗМУ ПІСЛЯ КОРОНАВІРУСНОЇ ХВОРОБИ.....	207
Рій В.Б. РІЗНОРІВНЕВА ПРОФЕСІЙНО-ПРАКТИЧНА ПІДГОТОВКА З ТАКТИКИ ВОДІННЯ БОЙОВИХ МАШИН.....	214
Співачук В.О., Іконнікова М.В. ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФІЛОЛОГІВ В УКРАЇНІ.....	218
Stoliarchuk L.B. REGULARITIES OF MASTER'S IN LAW PROFESSIONAL TRAINING AT CANADIAN UNIVERSITIES.....	223
Тонконог Н.І., Саєнко Ю.О., Олексієнко Л.А. ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	227
Турбар Т.В., Кідун Л.Г. ЕКОЛОГІЧНА СКЛАДОВА В СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ.....	233

РОЗДІЛ 5. ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ**Сакалюк О.О., Соболь К.С.**

КОМУНІКАЦІЇ В УПРАВЛІНСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ СУЧАСНИХ МЕНЕДЖЕРІВ 239

Стаценко Н.В.УПРАВЛІННЯ ЗМІНАМИ ЯК КЛЮЧОВИЙ АСПЕКТ
ПІДГОТОВКИ МЕНЕДЖЕРІВ ОСВІТНИХ ЗАКЛАДІВ..... 243**РОЗДІЛ 6. ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ВИХОВАННЯ****Малик В.М.**ПОНЯТТЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ
Й ОСОБЛИВОСТІ ЇЇ РОЗВИТКУ..... 248**Морін О.Л.**АСПЕКТИ СТВОРЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ
ПРОФЕСІЙНО-ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЇ УЧНІВ ДО ТРУДОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ..... 252**Пенцак П.В.**ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ВИХОВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКО-ПАТРІОТИЧНОЇ ПОЗИЦІЇ
МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ..... 257**РОЗДІЛ 7. ДОШКІЛЬНА ПЕДАГОГІКА****Канарова О.В.**ПРАВОВА ОСВІТА – СКЛАДНИК ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ
СУЧАСНОЇ ДИТИНИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ..... 261**Монке О.С., Таркуцяк О.І.**ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ НАРОДНИХ І АВТОРСЬКИХ КАЗОК
ЯК ЗАСОБУ МОРАЛЬНО-ДУХОВНОГО ВИХОВАННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ..... 265**Цветкова Г.Г., Чорна Г.В., Бабюк Т.Й.**ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ
САМОСТІЙНОСТІ У ДІТЕЙ ПЕРЕДШКІЛЬНОГО ВІКУ..... 270**РОЗДІЛ 8. ТЕОРІЯ НАВЧАННЯ****Рязанцева Д.В.**НЕВЕРБАЛЬНІ ЗАСОБИ СПІЛКУВАННЯ В АСПЕКТІ
МОВНОЇ ПІДГОТОВКИ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ..... 274**РОЗДІЛ 9. ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТІ****Димар Н.М.**ВЕБІНАР ЯК ФОРМА НАВЧАННЯ ПІД ЧАС ОПАНУВАННЯ
СТУДЕНТАМИ МЕДИЧНОЇ БІОЛОГІЇ..... 278**НОВИЙ ВИД НАУКОВИХ ПОСЛУГ..... 283**

ЗАСТОСУВАННЯ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ В ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ: ДОСВІД КРАЇН СХІДНОЇ ЄВРОПИ

APPLICATION OF THE COMPETENCE APPROACH IN TRAINING OF FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS IN THE CONDITIONS OF INCLUSIVE EDUCATION DEVELOPMENT: EXPERIENCE OF EASTERN EUROPEAN COUNTRIES

У статті висвітлено сутність понять «компетентнісний підхід», «інклюзивна освіта». Визначено основні принципи, на яких будується компетентнісний підхід і які становлять його основу. Зауважено, що формування готовності майбутніх педагогів до роботи з дітьми з особливостями психофізичного розвитку вимагає розширення професійних компетенцій, отриманих за період навчання у виші. Зроблено акцент на тому, що в більшості країн Східної Європи немає добре підготовлених і мотивованих педагогів для надання допомоги дітям з особливими освітніми потребами. Розглянуто досвід застосування компетентнісного підходу в підготовці майбутніх педагогів початкової школи в умовах розвитку інклюзивної освіти таких країн, як Білорусь, Польща, Румунія, Словаччина й Україна. З'ясовано, що підготовка педагогів початкової школи до роботи в умовах інклюзивної освіти в Білорусі, крім упровадження нових дисциплін, передбачає розроблення і впровадження навчальних програм, націлених на формування інклюзивної компетентності на II-му ступені вищої освіти (магістратури). У Польщі впровадження інтегрованої освіти можливе через розвиток методологічних компетенцій майбутніх учителів, що має тісний зв'язок із практикою підготовки педагогів початкової освіти в університетах. Зазначено напрями розвитку румунської освітньої політики стосовно професійної підготовки майбутніх педагогів початкової школи в умовах розвитку інклюзивного навчання: упровадження сучасного позитивного досвіду, який ґрунтується на національних традиціях та культурі румунської системи освіти; використання нових моделей із професійної підготовки майбутніх учителів та систем освіти з урахуванням досвіду інших європейських освітніх систем. Запропоновано модель формування інклюзивної компетентності майбутніх педагогів початкової школи, яка ґрунтується на технології контекстного навчання, що включає послідовність взаємозумовлених етапів – інформаційно орієнтованого, квазіпрофесійного і діяльнісного. Розроблено низку професійних компетенцій, що заповнюють нішу в навчальних планах у закладах вищої освіти Східної Європи в напрямі інклюзивної освіти.

Ключові слова: вища освіта, інклюзивна освіта, діти з особливими освітніми

потребами, компетентнісний підхід, педагог початкової школи.

The article highlights the essence of the concepts of "competence approach", "inclusive education". The basic principles on which the competency approach is based and which form its basis are defined. It is noted that the formation of the readiness of future teachers to work with children with psychophysical development requires the expansion of professional competencies acquired during the period of study at the university. Emphasis is placed on the fact that in most Eastern European countries there are no well-trained and motivated teachers to help children with special educational needs. The experience of applying the competence approach in the training of future primary school teachers in the development of inclusive education in such countries as Belarus, Poland, Romania, Slovakia and Ukraine is considered. It was found that the preparation of primary school teachers to work in inclusive education in Belarus, in addition to the introduction of new disciplines, involves the development and implementation of curricula aimed at forming inclusive competence in the second degree of higher education (master's degree). In Poland, the introduction of integrated education is possible through the development of methodological competencies of future teachers, which is closely related to the practice of training primary school teachers in universities. The directions of development of the Romanian educational policy concerning the professional training of future primary school teachers in the conditions of inclusive education development are indicated: introduction of modern positive experience based on national traditions and culture of the Romanian education system; use of new models for professional training of future teachers and education systems, taking into account the experience of other European educational systems. A model of formation of inclusive competence of future primary school teachers is proposed, which is based on the technology of contextual learning, which includes a sequence of interdependent stages of information-oriented, quasi-professional and activity. A number of professional competencies have been developed to fill a niche in the curricula in the Free Economic Zone of Eastern Europe in the direction of inclusive education.

Key words: higher education, inclusive education, children with special educational needs, competence approach, primary school teacher.

УДК 371.31/62:621.3
DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2021/39.41>

Пехарєва А.С.,
канд. псих. наук,
старший викладач кафедри корекційної освіти та спеціальної психології
Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради

Цегельник Т.М.,
викладач кафедри дошкільної педагогіки, психології та фахових методик
Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії

Саєнко Ю.О.,
канд. пед. наук,
старший викладач кафедри початкової освіти
Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького

Постановка проблеми в загальному вигляді.

Основні принципи державної політики у сфері освіти такі: рівність прав усіх на її якісне здобуття, а також доступність освіти всіх рівнів для населення з урахуванням інтелектуального розвитку, психофізіологічних та індивідуальних особливостей кожного громадянина.

Інклюзивна освіта – один із процесів трансформації системи освіти, який орієнтований на формування умов доступності якісної освіти для всіх, з урахуванням дітей з особливими освітніми потребами, незалежно від їхніх інтелектуальних, фізичних, мовних, психічних, культурно-етнічних та інших особливостей, у загальноосвітнє сере-

довище. У розширеному розумінні інклюзивна освіта – це освітній процес, спрямований на усунення бар'єрів і включення всіх осіб з особливими освітніми потребами у процес навчання, їх соціальна адаптація з метою забезпечення рівного доступу до якісної освіти. Отже, можна відзначити, що головною метою сучасної вищої освіти є розвиток майбутнього педагога як компетентної особистості шляхом включення його в різні види людської діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблеми підготовки майбутніх педагогів початкової школи в умовах розвитку інклюзивної освіти лежать в основі досліджень багатьох науковців, зокрема, ґрунтовні дослідження в цьому напрямі проводять О. Акімова [1], К. Біницька [2], С. Гайдукевич [3], О. Зачепа [6], О. Заярнюк [4], О. Лебедєв [5], А. Марголис [9], О. Микитюк [6], Г. Никитюк [6], М. Олійник [7], В. Рубцов [9], Е. Трущенко [10], інші [11–12].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Хоча забезпечення підготовки майбутніх педагогів в умовах розвитку інклюзивної освіти в закладах вищої освіти (далі – ЗВО) є актуальним напрямом у педагогіці, варто більше уваги приділяти саме компетентнісному підходу в її організації для вчителів початкової школи.

Мета статті – визначення особливостей застосування компетентнісного підходу в підготовці майбутніх педагогів початкової школи в умовах розвитку інклюзивної освіти у країнах Східної Європи.

Виклад основного матеріалу. Зараз базовим критерієм оцінки якості освіти прийнято вважати компетентнісний підхід, який відбито в державних освітніх стандартах третього покоління. Він прийшов на зміну кваліфікаційному підходу, що домінував у багатьох національних системах освіти у ХХ столітті [5]. Учені О. Микитюк, А. Зачепа,

Г. Никитюк під компетентнісним підходом розуміють «такий підхід до підготовки майбутнього здобувача вищої освіти, який спрямовано на реалізацію особистісно зорієнтованого навчання, формування готовності та здатності ефективно здійснювати професійну діяльність у мінливих умовах освітнього ринку» [6]. Компетентнісний підхід сприяє формуванню та розвитку ключових, професійних і спеціальних компетентностей особистості [6, с. 8]. Тому компетентнісний підхід – це підхід, який акцентує увагу не на змісті, а на результатах освіти, виражених у формі компетенцій. Зараз у вітчизняній педагогіці склався компетентнісний підхід у сфері загальної та професійної освіти. У рамках даного підходу заведено говорити про розвиток у студентів самоосвітньої компетентності, визнаної однією із ключових компетентностей, що становить нову якість освіти [11, с. 34].

Отже, у професійній підготовці сприяє успіху реалізація компетентнісного підходу до організації навчання студентів закладів вищої освіти. Це пов'язано з тим, що на сучасному етапі пріоритетна тенденція зміни освітньої парадигми – «від освіти на все життя до освіти протягом усього життя». У рамках сучасної парадигми метою вищої освіти є підготовка компетентного фахівця, що володіє методами самостійного поповнення професійних знань.

Основні принципи, на яких будується компетентнісний підхід і які становлять його основу, представлені О. Лебедєвим (рис. 1).

Як видно з рис. 1, з позицій компетентнісного підходу основним безпосереднім результатом освітньої діяльності є формування професійних компетенцій.

Звернення до компетентнісного підходу як до методологічної основи підготовки майбутніх педагогів зумовлено багатьма чинниками. Компетен-

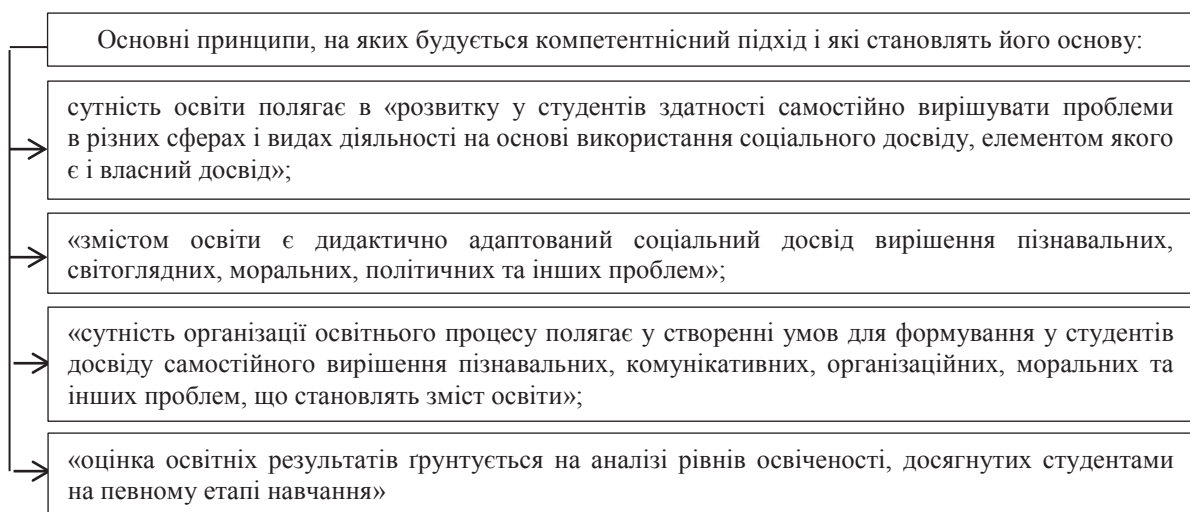

Рис. 1. Основні принципи, на яких будується компетентнісний підхід і які становлять його основу.

Джерело: складено автором на основі [5]

ції, що формуються у студентів, передбачають набуття ними знань, умінь і навичок, необхідних у подальшій роботі.

Поняття «інклюзія» для майбутніх педагогів початкової школи полягає у [1, с. 38]: 1) навчанні та вихованні всіх дітей без винятку, незалежно від стану здоров'я та психічного розвитку; 2) залученні всіх дітей з особливими потребами до таких навчальних закладів, які би вони відвідували, не маючи на те психічних або фізичних обмежень; 3) використання всіх форм, методів і видів роботи для забезпечення різноманітних освітніх потреб учнів.

Європейська педагогіка розглядає інклюзію як кардинальне перетворення масової школи під завдання і потреби спільного навчання звичайних дітей і дітей із проблемами в розвитку. У німецькомовних країнах термін «інклюзія» уживається порівняно мало. Тут поширені терміни «інтеграція», «спільне навчання», «включення». У більшості країн Східної Європи немає добре підготовлених і мотивованих педагогів, які б надавали допомогу дітям з особливими освітніми потребами. Саме цей факт дуже впливає на прийом і зарахування дітей з особливими освітніми потребами в масові школи, їхню участь, досягнення конкретних загальноосвітніх успіхів усіх дітей інклюзивних класів.

У країнах Східної Європи висувають високі вимоги до професійної підготовки висококваліфікованого сучасного вчителя. Аналіз наукових праць учених В. Рубцова й А. Марголіса [9] показав, що тільки в семи країнах Європейського Союзу підготовка вчителів для початкової школи здійснюється на основі магістерських програм (Естонія, Фінляндія, Німеччина, Республіка Польща, Португалія, Словенія, Чеська Республіка). У більшості країн Східної Європи освітні програми підготовки вчителів початкових класів розраховані на три – чотири роки, за винятком Польщі, де діє п'ятирічний період навчання. Чинні моделі з підготовки вчителя початкових класів для галузі освіти використовують паралельне освоєння знань із теорії і практики [10].

Розглянемо досвід застосування компетентнісного підходу в підготовці майбутніх педагогів початкової школи в умовах розвитку інклюзивної освіти таких країн, як Білорусь, Польща, Румунія й Україна.

Нині в Білорусі широко впроваджується компетентнісний підхід у підготовку педагогів початкової школи до роботи в умовах інклюзивної освіти. На I-му ступені студенти освоюють спеціальності педагогічного профілю, вивчають дисципліну «Теорія і практика спеціальної освіти», за результатами освоєння якої студенти повинні опанувати академічні, соціально-особистісні та професійні компетенції [3].

Що стосується стану педагогічної освіти в умовах інклюзії Польщі, то стандартами педагогічної освіти від 17 січня 2012 року визначаються моделі

навчання вчителів в університетах, способи побудови навчальних планів, роль та місце педагогічної практики в підготовці до викладання й організаційні форми співпраці зі школами [12].

Розвиток системи педагогічної підготовки в умовах інклюзивної освіти в Румунії виступає як прогресивне джерело досвіду оновлення та модернізації вищої освіти, розв'язання сучасних актуальних питань [7].

Сьогодні румунська освітня політика стосовно професійної підготовки майбутніх педагогів початкової школи в умовах розвитку інклюзивного навчання зосереджується на таких напрямках розвитку, як: 1) упровадження сучасного позитивного досвіду, який ґрунтується на національних традиціях та культурі румунської системи освіти; 2) використання нових моделей із професійної підготовки майбутніх учителів та систем освіти з урахуванням досвіду інших європейських освітніх систем; 3) прийняття комплексної концептуальної основи щодо компетентнісного підходу у професійній підготовці майбутніх учителів початкової освіти; 4) визначення необхідних компетенцій для професії вчителя початкових класів; 5) сприяння транс'європейській мобільності студентів, учителів, науково-педагогічних працівників із метою професійної підготовки й обміну педагогічним досвідом; 6) сприяння впровадженню європейського виміру здобуття вищої освіти шляхом розроблення спільних програм із підготовки майбутніх учителів початкової освіти; 7) посилення європейської співпраці щодо забезпечення надання якісної освіти разом із розвитком взаємної довіри до внутрішніх механізмів, які використовуються європейськими університетами для забезпечення якості надання освітніх послуг [13, с. 784].

В Україні інклюзивна освіта, що прийшла на зміну медичній освітній моделі, набула активного розвитку протягом останнього десятиліття. Уважаємо, що цей процес умовно поділяється на такі періоди: стихійний, або перехідний (1991–2003 роки), інтеграційний (2003–2010 роки), період «включення» (із 2010 року дотепер) [4, с. 193].

Основним документом, яким передбачено створення інклюзивної освіти в Україні, є концепція «Нова українська школа». Цей документ затвердила Національна рада реформ у квітні 2016 року [8]. Концепція прописує реформування освіти до 2029 року. Ця проблема є загальнонаціональною. Коли говоримо про освіту дітей з особливими потребами, то йдеться про реалізацію кардинально нових підходів та принципів навчання таких дітей. Першими важливими кроками в цій справі є збільшення державного фінансування на профільні програми з інклюзивної освіти [9].

У вітчизняних вишах майбутні педагоги початкової школи вже з першого курсу беруть участь в загальнофакультетських заходах інклюзивної

спрямованості. Студенти-першокурсники спостерігають за дітьми з ООП, спілкуються з ними, їхніми батьками. На другому і третьому курсах починається вивчення методик викладання в початковій школі.

Висновки. Отже, аналіз досвіду країн Східної Європи щодо застосування компетентнісного підходу в підготовці майбутніх педагогів початкової школи в умовах розвитку інклюзивної освіти дозволяє як основні бар'єри інклюзії розглядати: відсутність законодавчих актів, що регламентують інклюзивну освіту; неналежне економічне забезпечення (фінансування) освіти (інклюзивних освітніх установ також); суспільне ставлення до людей з ООП (негативне ставлення до особистості таких людей, патерналістська позиція і презирство); незгодженість у професійних діях фахівців, які працюють із такими дітьми; відсутність єдиного стандарту освіти для дітей з ООП і для їхніх однолітків, які нормально розвиваються.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Акімова О. Інклюзивна освіта як освітній компонент під час підготовки майбутніх учителів початкової школи. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2015. Вип. 40 (93). С. 37–42.
2. Біницька К. Підготовка майбутніх учителів початкової освіти у країнах Східної Європи: теорія і практика : монографія. Хмельницький : ФОП Цюпак А.А., 2018. 376 с.
3. Гайдукевич С. Подготовка учителей-дефектологов к работе в условиях инклюзивного образования: программно-методический аспект. *Образовательное пространство детства: исторический опыт, проблемы, перспективы* : сборник научных статей и материалов III Международной научно-практической конференции. Коломна, 2016. С. 168–173.
4. Заярнюк О. Інклюзивна освіта в Україні: проблеми та шляхи їх вирішення. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2015. Вип. 11. С. 190–193.
5. Лебедев О. Компетентностный подход в образовании. *Школьные технологии*. 2004. № 5. С. 3–12.
6. Микитюк О., Зачепа А., Никитюк Г. Шляхи використання компетентнісного підходу у процесі навчання студентів-магістрів у закладах вищої освіти. *Молодь і ринок*. 2019. № 7 (174). С. 6–10.
7. Олійник М. Теоретико-методичні засади підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти в країнах Східної Європи : дис. ... докт. пед. наук: 13.00.01. Тернопіль, 2016. 475 с.
8. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року : розпорядження Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 року № 988-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80#Text>.
9. Рубцов В., Марголис А. Идентификация профиля компетенций и квалификации педагога. *Учительская газета*. 2010. № 39. С. 22.
10. Трущенко Е. Организация самостоятельной работы студентов вуза на основе компетентностного подхода к профессиональной подготовке специалистов : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.08. Москва, 2009. 168 с.
11. Gołębnia B., Krzychała S. Akademickie kształcenie nauczycieli w Polsce – raport z badań. *Rocznik Pedagogiczny*. 2015. № 38. P. 97–112.
12. Staiculescu C., Paduraru M. Initial teacher training in Romania – a critical view. *Procedia. Social and Behavioral Sciences*. 2013. № 76. P. 780–784.